

PROSPEKT

CAŁÉGO DZIÉŁA

Nauki się Lékarskiéy tyczącégo,

Na Prenumeratę niżéy w ogólności opisanégo i podanégo sposób.

POD TYTUŁÉM

STAN

CZŁOWIEKA ZDROWÉGO

NATURALNY.

Non agnoscitur bonum nisi amissum. Trit.

Jeżeli w innych iakowych zdarzaiących nam się przygodach, wzięté między nami té pospolicie wyrazy mieysce miéć mogą, że *na ten czas dopiéro dobro nám ulubioné, dobrém bydź uznaiémy, kiedy go pozbędziémy*, tedy nayszczególniéyszym sposobém, wyrazy téż samé istotnie prawdziéby się powinny, gdzie idzie o zdrowiá utratę, lub iego ocáléníé.

A przecię, o! iak częstokroć niebáczni i nieczuli będąc, oziębłe zbyt o tę náylepszą i do wszelkich pomyślności wiernie nás prowadzącą w życiu tém drógę, zdrowié toiest, iego

trwałość i zachowániá środki myślimy i ftarámy się, wiedząc dostatecznie, iż choroby i słabości ciała, nie tylko to dręczą i niszczą, ale też oraz do wszelkiéy z ludźmi godziwéy i miłéy zabawy, do nabyciá potrzebnych nám i nieuchronnych rzeczy, niesposobnémi wcale nás czynią. Słowém: przez utratę zdrowiá, zwłaszcza bezwzględną, Oyczyźnie, Społeczności i sobie użytecznémi albo nie iesteśmy, albo bydź całkiem przestaiémy.

Życzémy sobie dobrégo imiéniá, okazałości, maiątku, bespieczeństwa, wolności, iako środków do wygodnie i spokoynie pędzéniá życiá, a o zdrowié, na którém wzmiankowané, lub też tym podobné polégaią środki, rzadko kiedy wspomniémy.

Co gdy tak się dziać zwykło, obowiązek przeto stanu mégo, a nadewszystko miłość i szacunek zdrowiá bliźniégo, nad któré nic pożądańszégo, nic droższégo, w tém życiu bydź nié może, były mi powodém do zbióru, ułożeniá i do druku podaniá w ninieyszym tym Prospektcie na Prenumeratę Dzieła mégo Nauki się lékarskiéy tyczącégo, któré, ieżeli u Jchmć Panów Prenumeratorów znaydzie swoią zaletę, i od Nich chętnie przyięté zostanie, nie żal mi będzie pracy; i owszém liczné i nieodwłoczné postrzegłszy Autór piszących się Jchmciów pomiénionych Grono, życzyć wszą to w nim chęć i ochotę do téyże wzniéci i utwiérdzi pracy.

Chcąc przeto do swégo czuciá służyć Powszechności Autór, następuiący Dzieła swego, z pod prasy Drukarskiéy, w iak náykrótszym

bydź

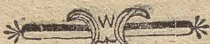

bydź może czasie, wychodzić maiącégo, czyni na ośm Części podziáł, w tén w ogólności sposób:

CZĘŚĆ I. Wystawi *naprzód* Czytelnikowi stán naturalny życiá i zdrowiá. *Powtóre* skład czyli budowę ciała naszégo. *Potrzecie* temperamentu tego lub owégo moc czyli potęgę, bądźto nad funkcyami ciáła, bądź myśli, słowém: wystawi Przyrodzeniamowni (*Physiologiae*), i Rozczłonkowania (*Anatomiae*) naukę. *Poczwarte* dyety pochwałę i iéy dziélność, wzgląd, zachowaniá sposób, tak w ogólności dla każdego, iako téż i w szczególności dla naukom się oddaiącym, lub umysłu tkliwégo, słowém: zdrowiá ocalénie, czyli iak Grecy mówią *Hygienie*. *Popiąté* wsparciá czyli posiłki zdrowié ratuiące, iako to: krwi upust, i iéy potrzebę lub nie; lekarstw pędzących użytek; snu i powietrza przeciąg i umiarkowanié. *Poszóste*: ostatni Części téy Rozdziáł, zamknie niektóré uwági czyli krytykę lékarską, podług któréy coby czynić, lub czégoby się chronić, uczyć powinien Lekarz Nowicyusz zwłaszcza. Na reszcie usilnie starać się będzie Autór, o Figur 14. Anatomicznych części niektórych ciała naszégo pryncypalnieyszych wydanie, i ich opis, iako téż i i o Słowniczek lekarski Polski, osobliwie słów tych, któré się Nauki lékarskiéy tykać mogą, z oznaczéniem oraz częścią Łacińskich, częścią téż Greckich wyrazów.

To więc wszystko, podług práw sobie przepisanych krótko, iaśnie, i ile bydź może porządnie i dokładnie w Części téy piérwszéy

zebra-

zebráwſzy i opisáwſzy Autór, uda się potém do STANU *CZŁOWIEKA mimo* NATURALNEGO:

CZĘŚCI toieſt II. Która obeymowáć będzie to wſzyſtko, na co w zaczątku i ciągu chorób krótkich i długich Lekarzowi wzgląd mieć potrzeba, tak co się tycze przyimowaniá i nawiedzaniá chorych, przyczyn chorób tych lub owych dochodzeniá, oznaków poſtrzéganiá przepowiadaniá czyli wróżbie, ſądu czyli nagłéy odmianie chorób na zdrowié, lub śmierć, iako też chorobóm i w ogólności, i w ſzczególności lekarſtwami, bądź to wewnętrznémi, bądź zewnętrznémi zabiéganiá, dyety innéy coráz a innéy, ſtóſównie co do gatunku chorób naznaczaniá, a na reſzcie *febr* czyli gorączek w powſzechności, iako też i ich znakomitſzych w ſzczególności pietnaſtu przypadłości czyli *ſymptomatów* uważaniá, i onychże léczéniá, lub przynaymniéy poſkrámianiá.

CZĘŚĆ III. Zamknie to, na co w przepiſywaniu lekárſtw w gorączkach, bądź to wciąż trwaiących, bądź wyrzutowych, alboli też przez kilka, lub kilkanaście godzin pauzuiących Lékarzowi wzgląd mieć potrzeba, z opiſém oraz wzmiankowanych dopiero gorączek tego lub owégo rodzaiu, i ichże w ſzczególności léczeniá.

CZĘŚĆ IV. Opiſze to, na co wzgląd mieć Lékarzowi potrzeba, chcącému krew z artery puſzczać, bańki, piiawki, lub pryſzcze ſtawiać, apertury otwiérać, lekarſtwa w wyżſzéy części ciała, głowy toieſt przepiſywać, z opiſem oraz chorób głowy téyże, bądź to cię-

ciężkich i maiaczących, bądź kurczowych i tym podobnych, iako też i zewnętrznych zmysłów oczów n p. uszów, ust, zębów i t. d. i ich w szczególności léczenia.

CZĘŚĆ V. Wystawi to, na co w przepisywaniu lékarstw w gardła chorobach, i śrzedniéy części ciała, płuc n.p. błon piersiowych, serca, arteryy i t.d. Lékarzowi wzgląd mieć potrzeba, z opisem oraz różnégo rodzaiu chorób, którym utwory w częściach tych się ciała znayduiące podpadać zwykły, iako też i ichże w szczególności léczenia.

CZĘŚĆ VI. Zamknie to, na co Lékarzowi w przepisywaniu, lub zachwalaniu, bądź to napoiu z *herb. theé*, *coffeé*, *chokolaty*, bądź tych lub owych lékarstw, stósównie co do chorób, w niższéy się części ciała znayduiących, brzuchu toiest, wzgląd mieć potrzeba, z opisem oraz różnégo a różnégo rodzaiu chorób tychże, którym utwory w części téy niższéy ciała zostaiące, iako to n. p. żołądek, kiszki, wątroba, śledziona, sadło, nerki, mecherzyna i t. d. podlégać zwykły, iako téż i ichże w szczególności léczenia,

CZĘŚC VII. Określi to, na co Lékarzowi w przepisywaniu lékarstw w chorobach długich czyli *chronicznych*, w kołtónie n. p. *artryzyi*, *podagrze*, *scyatyce*, *rumatyzmie*, złotych żyłach, czworakim szkorbutu gatunku, *kathexyi*, puchlinie i t. d. wzgląd mieć potrzeba, iako też i wód kwaśnych z powinnym onychże czasu, tak przed braniém, iako w braniu, i po braniu rozrządzeniem, z opisem oraz chorób tychże *chronicznych*, i ich w szczególności léczenia.

CZĘŚĆ

CZĘŚĆ VIII. Opisze to, na co Lekarzowi w przepisywaniu lekarstw w chorobach żeńskiey płci, niemowląt i dzieci wzgląd mieć potrzeba, iako też co się tycze łaźn, wanien czyli kąpieli, bądźto suchych, bądź wilgotnych, ciepłych, lub zimnych, i ichże rządnem i pożyteczném zażyciu, maiąc wzgląd na ciała ułożénie, zdólność, roku porę, dnia czas, siedzénie, przeciag, wychodzénie i t.d. z opisem oraz chorób stworzeń tychto, i ich w szczególności łeczéniá.

Na reszcie: ostatni Rozdziáł Części tey osmey, zamknie w ogólności zewnętrzne lekarstwa, iako też i opis niektórych zewnętrznych chorób, sinizny n.p. ze stłuczenia, ran, wrzodów, kił, czyli ruptur, sparzelizny, zanokcic, czyli ziątrzałości końców u palca tego lub owego, brodawek, odgniotków, i ichże leczeniá sposób.

Takowé tedy w ogólności Dzieła tego rozporządzénie, po długiém i głębokiém rozważaniu, całego łańcucha Nauki się lekarskiey tyczącégo przyszło na myśl Autórowi, które, lubo iaśnieysze i porządnieysze daleko w szczególności bydź się okazuie, dla uniknieniá wszakże niepotrzebnégo częcią powtarzániá, częścią też na druk wydatku, umyślnie toż w Prospektcie tymtu opuścić przedsięwziął Autór, ile że potém każdy kochaiący zdrowie swoie Prenumerant, na pierwszych zaraz kartach, każdey poiedyńczo z druku wychodzącey Części, wspomnioné toż czytać w szczególności będzie mógł rozporządzénie.

Całe

Całé Dzieło drukowané będzie w Krakowie na papiérze częścią cienkim i białym, częścią téż grubym i ciemnieyszym *in octavo*. Autora samego przytomność, a chęć szczéra usłużéniá Powszechności, włoży na niego w tak delikatnéy Nauk cząstce, ścisły obowiązek, przestrzeganiá z nayskrupulatniéyszą troskliwością błędów drukarskich.

Piszący się w Krakowie zapłacą za połowę Dzieła tego, części toiest cztéry na cienkim i białym żądaiąc papierze Zło: Pol: 16. w Warszawie, w Poznaniu, Lublinie Zło: 18; na grubszym zaś i ciemniéyszym, w Krakowie Zł: Pol: 12. w Warszawie, Poznaniu i Lublinie Zł: 14. dla tego: że Autór przyimuie na siebie obowiązek transportu.

Cena ta na połowę tylko Dzieła, a nie na całé (po roztrząśniéniu wprzód wszelkich na niego łożonych wydatków), z nayczulszą serca delikatnością, dla tego w myśli stawiła się Autorowi, ażeby pokazał, że nie chęć zysku, lecz usługa Powszechności, nad czystemi iego górę wzięła przedsiewzięciami. Wolno abowiem Jchmciom Panom Prenumerantom potém będzie, za odebraniem Części Dzieła iego czterech i ich przeczytaniem, prenumerować na inne znowu w czasie następnym cztery, lub nie. Atoli ieżeliby sobie kto życzył na całé toż prenumerować Dzieło, włożyłby tém samém ścisły pośpiechu na Autora obowiązek.

Mieysce Prenumeraty wyznaczá się w Krakowie w Drukarni Szkoły Głównéy na wiślnéy ulicy zostaiącéy, od godziny drugiéy do godziny czwártéy po południu, lub też w Ka-

mie-

mieniey J.P. Sebaſtyana Drelinkiewicza Xięgarza Stółecznégo Miaſta tego; w Warszawie u J. P. Macieia Szczepańſkiégo Xięgarza Miaſta pomienionégo, lub u J.P. Jána Spiſkiégo Kupca; w Poznaniu u J.X. Kaietána Karmowſkiégo Rejenta i Kommiſsarza Konwentu Jchmć: XX. Franciſzkanów; w Lublinie w ſklepie u J.P. Drelinkiewicza wyżey namiénionégo Xięgarza.

Gdyby zaś który Obywatel na Wołyniu n.p. Podolu, Ukrainie i t. d. lub w Litwie miéſzkaiący, Dzieła pomiénionégo nabydź ſobie życzył, tego albo u Xięgarzy przerzeczonych Miaſt, alboli też od przedaiących i roznoſzących Kalendarze nabydź łatwo może ile że Dziéło toż pomiędzy nich po wyniściu z druku rozeydzie się, z wolnością zoſtawioną każdému powiękſzéniá ceny.

Czas Prenumeraty zacznie się zaraz po rozéyściu się Prospektu tego, i trwáć będzie Miesięcy cztery. Po skończonym zaś Prenumeraty téy ciągu, obowiązkiém Ichmciów Panów Prenumerantów będzie, ażeby się (skoro przez publiczne Gazet Polskich obwieszczénié uwiádomiéni zostaną), po Exemplárze do Osób tych zgłászáli, którym piéniądze na połowę Dzieła rzeczonego, lubli téż na całé oddali. Autór bowiem usilnie o to się starać nie zaniedba, by w iák náykrótszym czasie IV. témi Częściami Powszechności mógł się przysłużyć. Słowém: im prędszá i liczniejszá Ichmciów Panów Prenumeratorów na Dziéło toż nastąpi składka, tém też prędsze wydanie onego i obwieszczénie Autór obiecuie.

Dan w Krakowie dnia 24. Sierpnia Roku 1785.